

دانشكده مهندسي كامپيوتر

پاسخنامه امتحان پایان ترم هوش مصنوعی

اساتید درس: محمد طاهر پیله ور، سید صالح اعتمادی

نيمسال اول ١٣٩٩–١۴٠٠

۱ یادگیری تقویتی - فقط گروه ۱ (۳۰ نمره)

سیستمی با دو وضعیت و دو انتخاب داریم. در هر قدم یک انتخاب انجام می شود و وضعیت بعدی و جایزه متناظر با آن را طبق شکل زیر مشاهده می کنید. الگوریتم Q-Learning را با نرخ یادگیری که ۵/ و عامل نزول ۵ ۵/ در هر مرحله اجرا کرده و جدول متناظر با آن را در هر مرحله بکشید. عناصر جدول مقدار دهی اولیه صفر شده اند فرمول استفاده شده، مراحل محاسبه و جدول پر شده در هر مرحله را یادداشت کنید.

جواب

S_1 .	$R = -10 - \epsilon$	$a_1: S_1 \rightarrow S$
Q	S_1	S_2
a_1	-5	0
a_2	0	0

$$\begin{split} Q(a,s) &\leftarrow Q(a,s) &\quad +\alpha \big(R(s) &\quad +\gamma \max_{a'}[Q(a',s')] &\quad -Q(a,s) \\ Q(a_1,S_1) &\leftarrow 0 &\quad +0.5 \big(-10 &\quad +0.5 \max_{a'(s'=S_1)}[0,0] &\quad -0 \big) \\ &= -5 \end{split}$$

$$Q(a_2, S_1) \leftarrow 0$$
 $+0.5(-10 +0.5 \max_{a'(s'=S_2)} [0, 0] -0)$
= -5

$$Q(a_1, S_2) \leftarrow 0$$
 $+0.5 \left(+20 - +0.5 \max_{a'(s'=S_1)} [-5, -5] - 0 \right)$ $= 8.75$

$$\begin{array}{|c|c|c|c|c|c|}\hline S_1 & R = -10 & a_2 : S_1 \to S \\\hline Q & S_1 & S_2 \\\hline \hline a_1 & -5 & 8.75 \\\hline a_2 & -5.3124 & 0 \\\hline \end{array}$$

$$Q(a_2, S_1) \leftarrow -5$$
 $+0.5(-10^{\circ} +0.5 \max_{a'(s'=S_2)} [8.75, 0] -(-5))$
= -5.3125

https://www.cs.cmu.edu/afs/cs/academic/class/15381-s07/www/final/final_solutions07.pdf (page 18)

¹ State

² Action

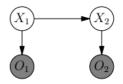
³ Reward

⁴ Learning Rate

⁵ Discount Factor

HMM – فقط گروه ۲ (۲۰ نمره)

در مدل مارکوف زیر فرض کنید که $O_1 = A$ و $O_2 = B$ رویت شده.

X_1	$\Pr(X_1)$
0	0.3
1	0.7

X_t	X_{t+1}	$\Pr(X_{t+1} X_t)$		
0	0	0.4		
0	1	0.6		
1	0	0.8		
1	1	0.2		

X_t	O_t	$\Pr(O_t X_t)$		
0	A	0.9		
0	B	0.1		
1	A	0.5		
1	B	0.5		

-) با استفاده از الگوریتم پیشرو V توزیع احتمال $P(X_2, O_1 = A, O_2 = B)$ را با ذکر مراحل محاسبه کنید.
 - . احتمال (۲ $P(X_1 = 1 | O_1 = A, O_2 = B)$ با ذکر مراحل محاسبه کنید.
- (۱۰) انمره مثبتی) با استفاده از likelihood-weighted-sampling دو نمونه از توزیع احتمال $P(X_1, X_2 | O_1 = A, O_2 = B)$ بگیرید و از این انمونه برای تخمین $E[\sqrt{X_1 + 3X_2} | O_1 = A, O_2 = B]$ استفاده کنید برای نمونه برای تخمین آمده بود استفاده کنید.

```
P(X_2, O_1 = A, O_2 = B) = P(X_1, X_2, O_1 = A, O_2 = B)
    BayesNet Definition = P(X_1)P(O_1 = A|X_1)P(X_2|X_1)P(O_2 = B|X_2)
P(X_2 = 1, O_1 = A, O_2 = B)
                                                                                                                                                               = P(X_1 = 1)P(O_1 = A|X_1 = 1)P(X_2 = 1|X_1 = 1)P(O_2 = B|X_2 = 1)
                                                                                                                                                               + P(X_1 = 0)P(0_1 = A|X_1 = 0)P(X_2 = 1|X_1 = 0)P(0_2 = B|X_2 = 1) = 0.7*0.5*0.2*0.5 + 0.3*0.9*0.6*0.5 = 0.116
P(X_2 = 0, O_1 = A, O_2 = B)
                                                                                                                                                               = P(X_1 = 1)P(0_1 = A|X_1 = 1)P(X_2 = 0|X_1 = 1)P(0_2 = B|X_2 = 0)
                                                                                                                                                             + P(X_1 = 0)P(O_1 = A|X_1 = 0)P(X_2 = 0|X_1 = 0)P(O_2 = B|X_2 = 0) = 0.7*0.5*0.8*0.1 + 0.3*0.9*0.4*0.1 = 0.0388
P(X_1 = 1 | O_1 = A, O_2 = B) = \sum P(X_1 = 1, X_2 | O_1 = A, O_2 = B) \approx \sum P(X_1 = 1, X_2, O_1 = A, O_2 = B)
                                                                                                                                                            = P(X_1 = 1)P(0_1 = A|X_1 = 1)P(X_2 = 1|X_1 = 1)P(0_2 = B|X_2 = 1) + P(X_1 = 1)P(0_1 = A|X_1 = 1)P(X_2 = 0|X_1 = 1)P(0_2 = B|X_2 = 0) = 0.7*0.5*0.2*0.5 + 0.7*0.5*0.8*0.1 = 0.063
           براي بدست آوردن احتمال دقيق نياز به نرمال كردن احتمال داريم. بنابراين احتمال بالا را براي X1 برابر صفر نيز محاسبه مي كنيم و سپس نرمال مي كنيم.
P(X_1 = 0 | O_1 = A, O_2 = B) = \sum P(X_1 = 0, X_2 | O_1 = A, O_2 = B) \approx \sum P(X_1 = 0, X_2, O_1 = A, O_2 = B)
                                                                                                                                                            = P(X_1 = 0)P(0_1 = A|X_1 = 0)P(X_2 = 1|X_1 = 0)P(0_2 = B|X_2 = 1)
                                                                                                                                                            +P(X_1=0)P(0_1=A|X_1=0)P(X_2=0|X_1=0)P(0_2=B|X_2=0)=0.3*0.9*0.6*0.5+0.3*0.9*0.4*0.1=0.0918
                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           یس از نرمال کردن احتمال مورد سوال بصورت زیر در می آید:
P(X_1 = 0 | O_1 = A, O_2 = B) = 0.593
P(X_1 = 1 | O_1 = A, O_2 = B) = 0.407
 برای استفاده از نمونهبرداری ابتدا نمونه X1 را از تابع احتمال آن و عدد تصادفی انتخاب می کنیم. در بخش قبل احتمال X1 به شرط OI=A, O2=B محاسبه
                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      شده که طبق آن نمونه برداری می کنیم. لازم است احتمال X2 به شرط X1, O1=A, O2=B نیز محاسبه شود.
P(X_2 = 0 \mid X_1 = 0, O_1 = A, O_2 = B) \approx P(O_2 = B \mid X_2 = 0) P(X_2 = 0 \mid X_1 = 0) P(X_1 = 0) = 0.1 * 0.4 * 0.3 = 0.012 \Rightarrow 0.12 \Rightarrow 0.12
P(X_2 = 1 \mid X_1 = 0, O_1 = A, O_2 = B) \approx P(O_2 = B \mid X_2 = 1) P(X_2 = 1 \mid X_1 = 0) P(X_1 = 0) = 0.5 * 0.6 * 0.3 = 0.09 \Rightarrow 0.88
P(X_2 = 0 \mid X_1 = 1, O_1 = A, O_2 = B) \approx P(O_2 = B \mid X_2 = 0) P(X_2 = 0 \mid X_1 = 1) P(X_1 = 1) = 0.1 * 0.8 * 0.7 = 0.056 \Rightarrow 0.44 = 0.056 \Rightarrow 0.456 \Rightarrow 0.45
P(X_2 = 1 \mid X_1 = 1, O_1 = A, O_2 = B) \approx P(O_2 = B \mid X_2 = 1) P(X_2 = 1 \mid X_1 = 1) P(X_1 = 1) = 0.5 * 0.2 * 0.7 = 0.07 \Rightarrow 0.56 = 0.07 \Rightarrow 0.07
```

⁶ Observed

⁷ Forward Algorithm

⁸ Sample

 $^{^{9}}E(x) = x * p(x)$

¹⁰ Sampling

```
Sample1: O_1 = A, O_2 = B, X_1 = 0(a_1), X_2 = 1(a_2), w = 0.593 * 0.88 = 0.522 \Rightarrow 0.74

Sample2: O_1 = A, O_2 = B, X_1 = 1(a_3), X_2 = 0(a_4), w = 0.407 * 0.44 = 0.179 \Rightarrow 0.26

E[\sqrt{X_1 + 3X_2}|O_1 = A, O_2 = B] = \sqrt{X_1 + 3X_2} * P(X_1, X_2|O_1 = A, O_2 = B) = \sqrt{3}*0.74 + \sqrt{1}*0.26 = 1.54
```

۲ پیدا کردن راه (۱۰ نمره)

رضا مارمولک راهش را گم کرده است. اگر علاقمند هستید می توانید به جملات آخرش در سخنرانی که در زندان کرد مراجعه کنید (استثنائا می توانید برای دیدن این تکه فیلم از اینترنت استفاده کنید). اگر فیلم مارمولک را ندیدهای (توصیه می کنم بعدا ببینید)، رضا مارمولک را برای دزدی دستگیر کردهاند. پس از فرار او می خواهد راه خود را پیدا کند. اطلاعات زیر را در رابطه با رضا مارمولک در اختیار داریم.

- اگر فکر دزدی به سراغ رضا بیاید با احتمال x میتواند فکر را از سرش بیرون کند.
- اما اگر فکر دزدی از سرش بیرون نرفت با احتمال پنجاه درصد تصمیم قطعی برای دزدی می گیرد.
- اگر تصمیم به دزدی بگیرد با احتمال ده درصد مورد مناسب برای دزدی پیدا می کند (اگر پیدا نکرد بی خیال می شود).
 - چنانچه مورد مناسب پیدا کرد، با احتمال ۹۰ درصد دزدی را انجام میدهد.
 - در نهایت چنانچه دزدی کرد، با احتمال ۱۰ درصد گیر میافتد و به زندان برمی گردد.
 - هدف رضا اینست که با احتمال نود درصد تا آخر عمر به زندان نیافتد.

فرض کنیم رضا ۵۰ ساله است و ۳۰ سال دیگر از عمرش باقی است. چنانچه فکر دزدی ماهی یکبار به سراغ رضا بیاید، x چند باشد تا راهش را پیدا کند و به هدفش برسد.

```
احتمال به زندان افتادن وقتی فکر دردی به سراغ رضا بیاید:  (extra properties of the proof of th
```

فقط گروه ۲ (۱۰ نمره)

- ۰ متغیرهای تصادفی موجود در مساله بالا را مشخص کنید.
 - شبکه بیز ۱۱ متناظر این مساله را رسم کنید.
- ٥ همه استقلالهای شرطی قابل استخراج از شبکه بیز را بنویسید.
- o آیا حل مساله بالا را می توان در قالب یک Inference روی این شبکه بیز تعریف کرد؟ اگر بله، چگونه؟ اگر نه، چرا؟

¹¹ Bayesian Network

۳ ردهبندی ۱۲ (۴۰)

گفته می شود هر انسان در برخورد با فرد دیگر، در ۳۰ ثانیه اول نظر مثبت یا منفی در ارتباط با طرف مقابل تشکیل می دهد. با این فرض می توان گفت انسان در مواجهه اولیه با دیگران یک مساله ردهبندی حل می کند.

- ۱) برای این مساله ردهبندی، موارد زیر را با مثال در حداکثر ۲ خط توضیح دهید.
 - أ) نمونه داده^{۱۳}

انسانهایی که با آنها مواجه میشویم (یا خواهیم شد) و نظر مثبت یا منفی در مورد آنها تشکیل میدهیم.

ب) برچسب داده^{۱۴}

نظر مثبت یا منفی که در ارتباط با انسانها تشکیل میدهیم.

ج) ویژگی^{۱۵}

ویژگیهایی که در نظر مثبت یا منفی ما تاثیرگذار هستند. مثل نوع پوشش، مدل مو و خوشرو بودن.

د) داده آموزشی^{۱۶} و روش جمعآوری آن

تعدادی انسان که با آنها مواجه شدیم به همراه نظر مثبت یا منفی که در مورد آنها تشکیل دادهایم. برای جمعآوری آن میتوان بعد از مواجهه با افراد و تشکیل نظر مثبت یا منفی، ویژگیهای انتخابی به همراه مثبت/منفی را ثبت کنیم.

ه) داده آزمون و روش جمعآوری آن

شیوه جمعآوری داده آزمون مشابه داده آموزشی است. مثلا ۱۰ درصد داده جمعآوری شده را به عنوان داده آزمون در نظر می گیریم.

و) چگونگی آموزش، آزمون و محاسبه دقت

داده آموزشی به همراه برچسبهای مثبت/منفی را به یک ردهبند داده تا پارامترهای مدل را محاسبه کند. سپس با استفاده از پارامترهای بدست آمده از آموزش، برچسب تطابق دارند، برچسب دادههای آزمون را محاسبه می کنیم. با توجه به اینکه برچسب واقعی دادههای آزمون موجود هستند، درصد دادههایی که با این برچسب تطابق دارند، دقت ردهبندی را تعیین می کنند.

- ۲) در نظر داریم مساله ردهبندی فوق را از روش Naïve Bayes حل کنیم.
- أ) ۳ ویژگ باینری که فکر می کنید بیشترین تاثیر را دارند، انتخاب کنید. ویژگیها باید برای شما معنا دار و واقع بینانه باشند.

۱. داشتن خنده بر لب. ۲. داشتن لباس تميز و مرتب. ۳. استفاده از کلمات رکيک.

ب) ۵ داده آموزشی و ۳ داده آزمون انتخاب کنید که شامل برچسب از هر دو نوع باشد (دادهها باید برای شما واقعبینانه باشند).

مثبت	•	١	١	على	آموزش
مثبت	١	•	١	مژده	آموزش
منفى	•	١	•	خسرو	آموزش
منفى	١	•	•	سوده	آموزش
مثبت	•	•	١	بكتاش	آموزش
منفى	١	•	•	حسين	آزمون
مثبت	•	١	١	فاطمه	آزمون
مثبت	•	•	١	ژیلا	آزمون

¹² Classification

¹³ Example

¹⁴ Label

¹⁵ Feature

¹⁶ Training Data

از ۳ نمونه در داده آزمون هر ۳ درست ردهبندی شدند و دقت صد در صد می شود.

۹۷۵۲۱۸۳۴، می شود:

ج) با استفاده از داده آموزشی، احتمالهای لازم برای ردهبندی را محاسبه کنید. مثبت: + منفی: -ویژگیها: f1, f2, f3 P(-) = 0.4 $P(f1=1 \mid +) = 1.0, \quad P(f1=1 \mid -) = 0$ $P(f2=1 \mid +) = 0.2, \quad P(f2=1 \mid -) = 0.5$ $P(f3=1 \mid +) = 0.2, \quad P(f3=1 \mid -) = 0.5$

با استفاده از احتمالهای محاسبه شده در مرحله قبل، دادههای آزمون را ردهبندی کرده و دقت ردهبندی را محاسبه کنید.

 $P(+ \mid f_1=0, f_2=0, f_3=1) \sim P(f_1=0, f_2=0, f_3=1 \mid +) * P(+) = 0 * 0.8 * 0.2 * 0.6 = 0$ $P(- \mid f_1=0, f_2=0, f_3=1) \sim P(f_1=0, f_2=0, f_3=1 \mid +) * P(-) = 1 * 0.5 * 0.5 * 0.4 = 0.1$ ین منفی رده بندی شد که درست است. $P(+ \mid b \mid b) = P(+ \mid f1=1, f2=1, f3=0) \sim P(f1=1, f2=1, f3=0 \mid +) * P(+) = 1 * 0.2 * 0.8 * 0.6 = 0.096$ P(- | 61=1, f2=1, f3=0) ~ P(f1=1, f2=1, f3=0 | -) * P(-) = 0 * 0.5 * 0.5 * 0.4 = 0 فاطمه مثبت رده بندی شد که درست است. P(+ | f=1, f=0, f=0) = P(+ | f=1, f=0, f=0) = P(f=1, f=0, f=0, f=0) = P(+ | f=1, f=0, f=0 $P(-|) ? ? ?) = P(-| f1=1, f2=0, f3=0) \sim P(f1=1, f2=0, f3=0 | -) * P(-) = 0 * 0.5 * 0.5 * 0.4 = 0)$ ژیلا مثبت ردهبندی شده که درست است.

۳) پسر کارفرما خارج درس میخونه و میگه Logistic Regression بهتر جواب میدهد. شما بهانه میارین که این تکنولوژی خیلی پیچیده است و در کشور ما امکان آموزش چنین سیستم وجود ندارد. کارفرما داده آموزشی شما را به پسرش میدهد و او بردار وزن زیر را در اختیار شما قرار میدهد. با توجه به این وزنها داده آزمون را ردهبندی کرده و دقت را برای آن محاسبه کنید. بایاس را 0/5 به سمت «نظر مثبت» فرض کنید. برای بردار وزن، سه عدد غیر صفر آخر شماره دانشجویی تقسیم بر ۱۰ را در نظر بگیرید. مثلا برای شماره دانشجویی

$$w_1 = 0/8, w_2 = 0/3, w_3 = 0/4$$

$$f_{\text{والمه}} = \begin{bmatrix} 0.5 \\ 0 \\ 0 \\ 1 \end{bmatrix}, \ f_{\text{dash}} = \begin{bmatrix} 0.5 \\ 1 \\ 1 \\ 0 \end{bmatrix}, \ f_{\text{Mat}} = \begin{bmatrix} 0.5 \\ 1 \\ 0 \\ 0.3 \end{bmatrix}, \ w = \begin{bmatrix} 1 \\ 0.8 \\ 0.3 \\ 0.4 \end{bmatrix}$$

$$P\left(+\Big|_{\text{сельй}}; w\right) = \frac{1}{1 + e^{-0.9}} = \frac{1}{1 + e^{-0.9}} = 0.71$$

$$P(+\Big|_{\text{dash}}; w\right) = \frac{1}{1 + e^{-\frac{-\omega f}{2}}} = \frac{1}{1 + e^{-2.1}} = 0.89$$

$$P(+\Big|_{\text{Mat}}; w\right) = \frac{1}{1 + e^{-\frac{-\omega f}{2}}} = \frac{1}{1 + e^{-1.3}} = 0.77$$

با توجه به ضرایب داده شده دادههای آزمون همگی «مثبت» طبقهبندی میشوند و در نتیجه دقت ۶۶ درصد خواهد بود. البته توجه کنید که وزن استفاده شده در این محاسبه تصادفی بوده و دقت محاسبه شده ارزش خاصی ندارد.

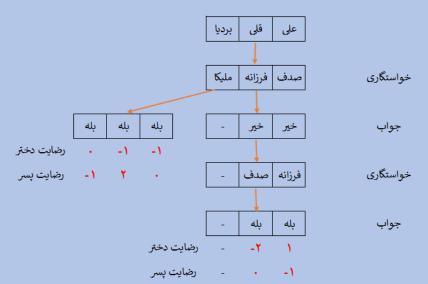
۱ انتخاب همسر (۲۰)

در یک گروه ۶ نفره ۳ پسر در نظر می گیرد. همچنین هر پسر با توجه به بقیه پسرهای توی کلاس، تخمین X_{B_i} برای هر دختر در نظر می گیرد. همچنین هر پسر با توجه به بقیه پسرهای توی کلاس، تخمین Y_{A_i} را برای عددی که دخترها برای و در نظر گرفته اند دارد (و بالعکس). در هر مرحله هر پسر یک دختر را برای خواستگاری انتخاب می کند. چنانچه دو پسر یک دختر را انتخاب کنند، پسر با شماره کمتر خواستگاری می کند و پسر دیگر از اولویت بعدیش خواستگاری می کند. در مرحله بعد دختر می تواند بله یا خیر بگوید. چنانچه پسر Y_{A_i} با دختر Y_{A_i} از دواج کند جایزه پسر برابر است با Y_{A_i} و جایزه دختر برابر است با Y_{A_i} و جایزه دختر برابر است با Y_{A_i} و به عبارت دیگر اگر پسری برای خودش ارزشی قائل نباشد ولی دختری که از نظر او از همه ارزشمندتر است به او بله بگوید، از همه خوشحال تر است. برای مقادیر Y_{A_i} و مقادیر تصادفی بین ۱ تا ۳ انتخاب کنید. با توجه به اینکه هر فرد می خواهد سود خود را بیشینه کند، این بازی را حل کنید. دقت کنید که گزینههای پسرها رفتن به خواستگاری است و گزینههای دخترها بله/خیر است. چنانچه برای حل مساله نیاز به اطلاعات بیشتری دارید، فرض خود را بنویسید و با توجه به فرض حل کنید. برای ملموس شدن مساله می توانید برای (A2, A3) و (A2, A3) و (A2, A3) نید.

مقادیر زیر بصورت تصادفی در نظر می گیریم. علی و بردیا از خود راضی بوده و هر دو صدف را دوست دارند. صدف و ملیکا هم از خود راضی بوده و بردیا را دوست دارند. قلی هم انتظار زیادی از زندگی ندارد و کسی هم به او توجهی ندارد.

		Υ	فرزانه	صدف	مليكا 🗙
A1	على	٣	۲	٣	١
A2	قلی	١	٣	١	۲
А3	برديا	٣	١	٣	۲

			Υ	Xیاے	X _{ىق} ق	برديا X
E	31	فرزانه	۲	٣	١	۲
E	32	صدف	٣	۲	١	٣
E	33	مليكا	٣	۲	١	٣

کشیدن درخت بازی کامل جای زیادی خواهد گرفت زیرا در نظر گرفتن تمام حالتهای خواستگاری اولیه ۶ عدد خواهد بود و جوابهای خواستگاری ۸ حالت مختلف خواهد داشت. ولی بسیاری از حالتها قطعا اتفاق نمیافتند یا نتیجه جدیدی نمیدهند. ایده اصلی این سوال استفاده از هرس مناسب برای یافتن جواب میباشد. با توجه به اینکه همه به دنبال بیشینه کرده سود خود هستند و علی اولین انتخاب را دارد، قطعا صدف را انتخاب خواهد کرد. و بردیا انتخاب دوم خود ملیکا را انتخاب خواهد کرد. در اینصورت ملیکا قطعا جواب مثبت خواهد داد چون رضایت او بیشینه میشود. در این حال، صدف نیز با علم به این مساله، به علی جواب مثبت میدهد، چون در غیر اینصورت قلی به خواستگاری او خواهد آمد در حالیکه علی هم به خواستگاری فرزانه میرود که رضایت صدف کمتر خواهد شد. پس صدف به علی جواب مثبت میدهد. با این فرض فزانه هم به قلی جواب مثبت خواهد داد.